

Особливості професійного навчання в межах дуальної системи освіти в Німеччині

Система професійної освіти Німеччини високо ціниться в усьому світі і функціонує на основі Закону про професійну освіту, прийнятому у 1969 році. В межах цього закону під професійною освітою розуміють професійну підготовку, підвищення кваліфікації та професійну перепідготовку. Типовою рисою професійної освіти Німеччини є складність системи з горизонтальною та вертикальною диференціацією. Близько 20000 професій, що є засвідченими статистичним федеральним відомством відповідають майже 320 визнаним професіям на рівні фахівця, помічника майстра [2, с.38-39].

У кінці XIX – на початку XX ст. під впливом соціально-економічних й соціокультурних перетворень в західно-європейській педагогіці у Німеччині виник реформаторський рух за трудову школу, видатним діячем якого був Георг Кершенштейнер (1854—1932) – реформатор професійної освіти в Німеччині. Важливим завданням народної школи він вважав загальну трудову підготовку до професійної діяльності. Він створив для молодих працівників так звані додаткові школи, що надавали загальноосвітню підготовку, пов'язану з професією підлітка. Власники фабрик та майстерень зобов'язані були звільняти працівників підліткового віку для шкільного навчання на 8-10 годин в тиждень, зі збереженням зарплати. Саме Г. Кершенштейнер заклав нову систему фабрично-заводського навчання, яка поєднувала практичну роботу на виробництві з теоретичним навчанням. Ця система стала відомою в багатьох країнах Європи як німецька система дуальної професійної освіти [1, с.56].

Відтак, у XX столітті у Німеччині була введена дуальна система професійного навчання. Дуальність як методологічна характеристика професійної освіти передбачає побудовану на єдиних основах узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфер з підготовки спеціалістів певного профілю, іншими словами – учні поєднують теоретичне навчання у професійному закладі та практичне – на підприємстві. У кінці 60-х на початку 70-х років ця система була перенесена і на

вищі спеціалізовані навчальні заклади (Fachhochschulen). В межах дуальної підготовки держава контролює шкільну частину професійного навчання у професійній школі, а торгово-промислові й ремесленні палати – навчання на виробництві. Проте основну роль у підготовці робітників відіграє не держава, а приватний капітал.

Для влаштування до дуальної системи професійної освіти випускники шкіл звертаються до місцевих відомств з праці або ж встановлюють контакти з підприємствами. Відбір учнів виконують підприємці. Прийом учнів відбувається після екзамену й спеціального тестування, вивчення атестату, бесіди з психологом. Велике значення надається перевірці на «соціальне співробітництво».

Навчання в дуальній системі починається з укладення «Договору про виробниче навчання» між майбутнім учнем та власником підприємства. Вищезгаданий договір визначає: мету навчання, вид трудової діяльності після закінчення навчання, спосіб, зміст, початок та тривалість навчання, навчальні заходи поза підприємством, тривалість робочого дня, тривалість випробувального терміна, розмір та терміни виплати зарплати, тривалість відпустки, умови, за яких договір може бути розірваним. Договір повинен гарантувати планомірне та раціональне навчання за обраною професією та захищати учня від незаконних дій з боку власника підприємства [1, с.76]. Нагляд за виробничим навчанням, проведення іспиту та присвоєння робочої кваліфікації здійснюють торгово-промислові палати, які реєструють договори про виробниче навчання й зобов'язані встановлювати, чи має підприємство кадри й умови, які забезпечують повноцінне навчання.

Отримуючи професійну освіту на підприємствах, молодь на практиці набуває навички для їхнього подальшого застосування. Це, враховуючи й оптимальну передачу професійного досвіду, означає й зовсім інший ступінь професійної соціалізації, ніж у школі: молоді люди проходять перевірку й навчаються підтримувати свою позицію у виробничих умовах, а також в реальних життєвих ситуаціях. Підприємства вииграють від системи дуальної підготовки ще й тим, що після закінчення навчання робітників можна відразу залучати до виробництва, тобто відпадає необхідність тривалого введення у справу. Згідно даних Г. Брауна (G. Braun), віце-президента Федерального об'єднання німецької

спілки роботодавців (Bundesvereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände), більш ніж 24 000 німецьких підприємств співпрацюють з вищими навчальними закладами у межах дуальної освіти. Представники підприємств залучаються до роботи комісій з акредитації ВНЗ з метою перевірки якості освіти та надання практичних порад щодо покращення освітніх послуг [3, с.602].

Таким чином, німецька система дуальної професійної освіти має велику історію успішного розвитку, визнана на міжнародному рівні, та є передумовою економічної продуктивності країни, адже успішна професійна освіта призводить до збільшення шансів в майбутньому як для молоді, так і для економіки. Введення цієї системи дало новий поштовх для розвитку таких країн, як Південна Корея і Китай, де в ній задіяно близько 33% учнів. Дуальна освіта в Німеччині надає найкращі можливості для отримання кваліфікації, так як є основним джерелом формування молодого покоління кваліфікованих робітників й завдяки тісному зв'язку зі сферою праці забезпечує оптимальний старт до трудового життя.

Література:

1. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям / общ. ред. акад. Батышева С. Я. – М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. – 512 с.
2. Biermann H. Pädagogik der beruflichen Rehabilitation: Eine Einführung Heil- und Sonderpädagogik /H. Biermann: W. Kohlhammer Verlag, 2007. – 240 S.
3. Braun G. Das Studium muss besser auf den Beruf vorbereiten / G. Braun // WISU-Magazin. – 2009. –№ 5. – S. 601-602.